

До председателя
на научното жури

СТ А Н О В И Щ Е

От доц. д-р Светлозар Димитров Стефанов

Преподавател в Икономически университет – Варна, член на журито, съгласно Заповед РД 06-985/18.04.2018 г. на Ректора на Икономически университет - Варна

Относно: открита процедура по защита на дисертационен труд на докторант Атанас Цвятков Атанасов на тема: „Финансово-счетоводни аспекти на търговската репутация,” за придобиване на образователната и научна степен „Доктор,” по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност – "Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност"

1. Данни за кандидата

Докторант Атанас Цвятков Атанасов, е роден на 30.10.1979 г. в град Попово. Средното си образование завършва в ПГИИ "Джон Атанасов", гр. Търговище, специалност "Икономика, управление и финанси на търговията, с квалификация Икономист-счетоводител. Висшето си образование, образователно-квалификационна степен „бакалавър“ и „магистър“ по специалността „Счетоводство и контрол“, завършва в Икономически университет – Варна през 2003 г. След завършване на висшето си образование, работи като счетоводител, в NTZ Транспорт ЕООД, както и като главен счетоводител на предприятия в сферата на ресторантьорството и хазартните игри.

От м. март 2003 г., след спечелен конкурс, е зачислен в редовна докторантура по специалност "Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност. "

От 2007 година постъпва като редовен асистент в катедра "Счетоводна отчетност при Икономически университет - Варна.

Като научен ръководител на докторант Атанас Атанасов, оценявам неговата работа, през годините на докторантурата като много добра. Работата по дисертацията, включи както проучването на значителен брой литературни източници, така и извършване на реално изследване на стопанската практика, по отношение на отчитането представянето и оповестяването на търговската репутация във финансовите отчети на предприятията от реалния сектор на икономиката. Докторант Атанасов, разработи и 7 научни публикации по дисертационния труд (три доклада и четири статии), които представят добре съществени части от разработката и правят публично достойние,

постиженията на автора. Следва да се отбележи, че докладите са изнесени на сериозни научни форуми, а статиите са отпечатани в индексирани издания.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд, е с общ обем 278 страници и е структуриран, в увод (6 стр.), три глави (255 стр.), заключение (6 стр.), списък на използваната литература (11 стр.) и приложения (8 стр.). Дисертацията съдържа 31 фигури, 21 таблици и приложения. В списъка на литературните източници, са посочени 264 заглавия, на български, руски и английски език, в т. ч и интернет източници.

В съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република, България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна, представените документи на кандидата Атанас Цвятков Атанасов, включват необходимите писма, протоколи, екземпляр от дисертационен труд, автореферат на дисертационния труд и публикации.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

В дисертационния труд, се аргументира тезата, че в основата на репутацията стоят определен комплекс от нематериални преимущества, които са характерни за даден бизнес или които биха могли да произтекат като следствие от проявата на синергичния ефект с други активи след осъществена бизнескомбинация. В увода на разработката, правилно са формулирани целта и задачите на изследването, които са реализирани, посредством използването на различни изследователски методи (наблюдение, сравнение, индукция, дедукция, анализ и синтез, оценка на количествени (цифрови) данни и текстова информация и др.).

В Глава първа **Теоретико-методически проблеми относно същността и отчитането на репутацията** са представени възгледите на чуждестранни и български изследователи, свързани с икономическата същност на репутацията. Направен е анализ на развитието на концепцията за репутацията в исторически аспект и са разгледани въпросите, касаещи нормативното регламентиране на репутацията. Направен обзор на вижданията относно икономическата същност на репутацията в чуждестранната литература. Застъпва се тезата, че *наличието на разлика между счетоводната и пазарната стойност на капитала на едно предприятие не винаги означава, че цялата тази разлика може да се определи като репутация.* Разгледани въпросите, свързани с вътрешно-генерираната репутация като се приема, че тя представлява по същество преимущество на предприятието, което е заработвано през годините и позволява да бъдат постигнати определени конкурентни предимства. Споделя се виждането, че признаването на вътрешно-създадената репутация като самостоятелен обект

на счетоводството и в този смисъл появата ѝ в финансовия отчет на предприятието не следва да се допуска.

Глава Втора - Проблеми при оценяването и оповестяването на репутацията във финансовите отчети на предприятията е посветена на едни от най-дискутираните въпроси в съвременното развитие на концепцията за репутацията, а именно – оценяването на репутацията и оповестяването на информация, относно репутацията във финансовите отчети на предприятията.

Във връзка с измерване на нивото на оповестяване е разработен индекс на оповестяване, който се обуславя от необходимостта от метрифициране за определяне на нивото на оповестяване, което единствено може да се разглежда като количествено определяне на степента на оповестяване с цел постигане на сравнимост между отделните предприятия при анализиране на изпълнението на изискванията за разкриване на информация, залегнали в счетоводните стандарти.

Глава трета - Практико-приложни аспекти на признаването, оценяването и представянето на репутацията във финансовите отчети на българските публични предприятия има изцяло емпиричен характер и представя резултатите от проведено изследване и формулираните на тази база препоръки за подобряване на отчитането и оповестяването на репутацията във финансовите отчети на предприятията. В изследването са включени български публични предприятия, които участват при формирането на борсовия индекс VGBX 40 (Индекса) на Българска фондова борса (БФБ) към 31.12.2016 г. Изследването обхваща одитираните финансови отчети на предприятията за пет годишен период от 2012 до 2016 г., като от всички предприятия, попадащи в обхвата на Индекса, са изследвани първите 20 според пазарната им капитализация към 31.12.2016 г. При реализирането на изследването е използвана публично достъпна информация, разкрита чрез годишните финансови отчети на предприятията от формираната извадка за периода 2012-2016 г., както и друга информация, оповестена публично чрез техните интернет страници, интернет страницата на БФБ и на Търговския регистър към Агенция по вписванията. Посочени са и научните методи, които са приложени към получената информация, а именно: наблюдение, сравнение, индукция, дедукция, анализ и оценка на количествени (цифрови) данни и текстова информация и др.

Установено е, че през изследвания период 2012 - 2016 г. е налице трайна тенденция към увеличение на размера на репутацията, която публичните компании в Индекса признават във финансовите си отчети с близо 16%, като най-високите стойности са през 2015 г. Друг показател, който се счита, че има значение при изследването на репутацията, е съотношението *репутация към собствен капитал (нетните активи)*. Проследяването на тенденциите в изменението на показателя е важно от гл.т. на значението на репутацията в общата маса на нетните активи на предприятието. При него също се наблюдава трайна тенденция към увеличение, като относителният дял на репутацията се увеличава от 7,44 % през 2012 г. до 12,95 % през 2016 г.

извършена оценка на общото равнище на обезценка на репутацията и конкретни данни за изследваните предприятия. Анализирани някои показатели като: абсолютна стойност на признатите обезценки от изследваните предприятия; изменение на пазарната капитализация и признатите обезценки; отношението между пазарната капитализация и собствения капитал (нетните активи) на отделните предприятия, известно още като Market-to-book ratio; отношението на признатите счетоводни обезценки към балансовата стойност на репутацията; отношението „признати обезценки към балансова стойност на репутацията“. Резултатите от изследването недвусмислено показват, че публичните предприятия в България доста често „забравят“ да обезценят репутацията си и тя присъства необосновано продължително време във финансовите им отчети. Фактът, че само 5 от изследваните предприятия са признали обезценки на репутацията си в някой от изследваните отчетни периоди е показателен за това.

Авторефератът на дисертационния труд, отразява неговото съдържание и структура и дава представа за постигнатите резултати от изследването.

Езикът на докторантката е ясен, стегнат, стилът е научен

Автори научни и научно-приложни приноси, съдържащи се в дисертационния труд

1. Направен е обзор са основните теоретични постановки по отношение на същността на репутацията в изследванията на чуждестранните и българските изследователи, като на тази основа са изведени и основните различия в техните схващания за репутацията.

2. Извършен е критичен анализ на нормативното регламентиране на репутацията, в резултат на което е установено, че нормативното регламентиране е поставено под сериозно обществено наблюдение с цел постигането на по-качествена и полезна информация.

3. Предложена е класификация на факторите (детерминантите) за обезценка в две групи в зависимост от техния обхват и характеристиките им и обстойно са изследвани проблемите и тенденциите при оценяването на репутацията като обект на счетоводството.

4. На основата на констатираните слабости в действащия режим за последващо оценяване на репутацията, заложен в МСС/МСФО, е предложена промяна, която е насочена към връщане на подхода за амортизиране на репутацията за период не по-дълъг от 5 години, а в изключителни случаи до 10 години.

5. Разработен е *Индекс на оповестяване* по отношение на репутацията, който е апробиран върху изследваните български предприятия. На базата на информацията за стойностите на индекса на оповестяване предприятията са разпределени в три категории. На основата на анализа на резултатите от практиката при първоначалното и последващото оценяване, и на получените стойности за индекса на оповестяване е формулирано обоснованото заключение, че публичните дружества у нас не оповестяват

достатъчно информация, както при първоначалното придобиване на репутацията, така и по отношение на последващото ѝ оценяване.

6. В резултат на установените слабости по отношение на докладването на репутацията във финансовите отчети са формулирани предложения за подобряване на оповестяванията и са разработени примерни модели за оповестяване.

4. Заключение

Дисертационният труд на докторант Атанас Цвятков Атанасов представлява самостоятелно научно изследване, написано с професионализъм, задълбочени познания и добросъвестност и може да се използва като основа за бъдеща научно-изследователска работа. Изложените по-горе констатации ми дават пълно основание да гласувам положително, като член на научното жури за присъждането на образователната и научна степен „Доктор” по професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”: на Атанас Цвятков Атанасов.

май 2018 г.
гр. Варна

Изготвил становището...
(доц. д-р Светлозар Стефанов)

СТ А Н О В И Щ Е

Вх. № 12020-350/16.05.2018г.

за придобиване на образователна и научна степен “доктор”
по професионално направление 3.8. Икономика,
докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на
стопанската дейност”
по обявена процедура от ИУ - Варна

Настоящото становище е изготвено съгласно примерната структура за формата и съдържанието на становище, написано от член на научно жури, за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по обявена процедура от ИУ – Варна.

Изготвил становището: проф. д-р Атанас Блажев Атанасов с научна специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”, член на катедра “Счетоводна отчетност” в СА “Д. А. Ценов” – Свищов и член на научно жури, съгласно Заповед № РД-06-985/18.04.2018 г. на Ректора на ИУ – Варна, в съответствие с разпоредбите на чл. 9 от ЗРАСРБ, чл. 30, ал. 3 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл. 36, ал. 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ–Варна, решение на Факултетния съвет на Финансово-счетоводен факултет (Протокол № 3/12.04.2018 г.) и решение от заседание на Научното жури от 26.04.2018 г. в съответствие с изискванията на чл. 2, ал. 8 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и чл. 37, ал. 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

Автор на дисертационния труд: Атанас Цвятков Атанасов

Тема на дисертационния труд: “Финансово-счетоводни аспекти на търговската репутация”

Предмет на изследване в представения дисертационен труд са теоретичните и приложните аспекти на счетоводното третиране на търговската репутация и представянето ѝ във финансовите отчети на предприятията, и в частност на проучените български публични дружества.

Основната теза на изследването е, че в генезиса на репутацията стоят определен комплекс от нематериални преимущества, които са характерни за даден бизнес или които биха могли да произтекат като следствие от проявата на синергичния ефект с други активи след осъществена бизнес комбинация. Измерването и оценяването на тези преимущества е изключително труден процес и това налага необходимостта от конкретни стъпки, които да доведат до подобряване на отчитането и оповестяванията по отношение на репутацията с цел повишаване полезността на отчетната информация за крайните потребители при вземаните от тях обосновани и ефективни решения.

Обемът на разработката е 270 стандартни страници и се състои от: заглавна страница; съдържание; увод; изложение (три глави); заключение и списък с използваната литература (вкл. 42 бр. литературни източници на български език, 181 бр. литературни източници на чужд език и 41 бр. нормативни актове и други източници). Литературните източници и действащите нормативни документи са използвани добросъвестно. Това се потвърждава и от собственоръчно подписаната и приложена към документацията по конкурса декларация от автора. В изложението са оформени 21 бр. таблици и 31 бр. фигури. В дисертационния труд са включени и 5 бр. приложения (8 стр.).

Предложеният дисертационен труд се характеризира със сполучливо формулирана и аргументирана защитена изследователска теза. Това дава основание той да се определи не само като едно завършено актуално изследване, но и като своевременен и необходим опит да се отговори адекватно на настоящите теоретико-приложни потребности по отношение на финансово-счетоводните аспекти на търговската репутация.

Методологията на изследването е коректно приложена, като се формулират проблеми и се предлагат начини за тяхното решаване, правят се съответни анализи, обобщения, изводи и препоръки.

В техническо и стилово отношение работата е на много добро ниво. Обемът ѝ е оптимален и дава възможност да се обоснове и защити изследователската теза в теоретичен и практико-приложен аспект.

Авторефератът отразява обективно, ясно, точно и пълно съдържанието на дисертационния труд и представя вярно неговите

положителни качества. Конфигурацията на изложението му съответства на логическата ос на изследването.

По темата на дисертационния труд са публикувани четири самостоятелни статии на докторанта в индексирани списания и три самостоятелни доклада от международни научни конференции. Това е доказателство, че основна част от авторските идеи са придобили подобаваща публичност.

В дисертационния труд се очертават следните **научни и научно-приложни приноси**:

- Въз основа на задълбочено проучване на теоретични постановки и нормативни документи по отношение на репутацията са очертани нейните особености и периодизация в развитието, следствие на което е изведена авторова дефиниция за категорията „репутация“.

- В резултат от извършен критичен анализ на правната уредба на репутацията аргументирано се установява, че тя е поставена под сериозно обществено наблюдение с цел перманентно повишаване качеството и полезността на отчетната информация за нея. В този контекст са открити и обобщени прилаганите в исторически план подходи за признаване и последващо отчитане на репутацията.

- Анализирайки проблемите и тенденциите при оценяването на репутацията като обект на счетоводството, аргументирано е предложена класификация на факторите (детерминантите) за нейната обезценка, групирани според техния обхват и характеристика. Посредством инструментариума на SWOT анализа е изследван режимът за последващо отчитане на репутацията според МСС/МСФО и са формулирани резултати с теоретична и практико-приложна насоченост.

- Разработен е и е използван в хода на практическите проучвания индекс на оповестяване по отношение на репутацията. Въз основа на получените резултати е изведено обосновано заключение, че публичните дружества у нас не оповестяват достатъчно информация, както при първоначалното придобиване на репутацията, така и при последващото ѝ оценяване.

- Следствие констатирани слабости по отношение на информацията за репутацията във финансовите отчети са оформени и предложени

възможности за оптимизиране обхвата на оповестяванията и са разработени примерни модели за оповестяване с цел подобряване на качествените характеристики и повишаване на информационната стойност за потребителите на финансовите отчети.

По отношение на разработката могат да се посочат следните **бележки и препоръки**, които не омаловажават безспорно положителните й качества:

- На отделни места изложението има описателен характер;
- При част от авторските виждания се чувства необходимост от допълнителна аргументация.

По дисертационния труд бих отправил следния **въпрос**:

- Какви предимства и/или недостатъци може да посочи докторантът при прилагане на метода за обезценка на репутацията при последващото й оценяване (с. 145 и сл.)?

На основание качествата на дисертационния труд в **заключение** изразявам положителната си оценка и препоръчвам на уважаемото научно жури да гласува за придобиване на образователната и научна степен “доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност” от Атанас Цвятков Атанасов.

15.05.2018 г.

Изготвил становището:.

(проф. д-р Ат. Атанасов)

Становище

за дисертационен труд на тема „**Финансово-счетоводни аспекти на търговската репутация**“, разработен и представен за защита от докторант Атанас Цвятков Атанасов за присъждане на образователна и научна степен „**доктор**“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“.

Научен ръководител: доц. д-р Светлозар Димитров Стефанов – преподавател в катедра „Счетоводна отчетност“ при ИУ – Варна.

Автор на становището: проф. д-р ик. н. Васил Богомилов Меразчиев – бивш преподавател към катедра „Счетоводна отчетност“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов (в момента пенсионер), с научна степен „доктор на икономическите науки“ (Диплома №31602 от 23.07. 2007 год., протокол №9 от 08.05.2007 год. на Научна комисия №16 при ВАК) и научно звание „професор“ (Свидетелство №25037 от 16.06.2008 год., протокол №6 от 15.04.2008 год. на Научна комисия №16 при ВАК).

В качеството на член на научно жури (Заповед № РД-06-985 от 18.04.2018 год. на Ректора на ИУ – Варна) представям това писмено становище за дисертационен труд на тема „Финансово-счетоводни аспекти на търговската репутация“, с който докторант Атанас Цвятков Атанасов кандидатства за образователна и научна степен „**доктор**“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“.

Същото е изготвено в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България от 2010 год., Правилника на МС за неговото приложение и Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна.

1. Общо представяне на дисертационния труд

Разработеният и представен за защита дисертационен труд на тема „Финансово-счетоводни аспекти на търговската репутация“ от докторант Атанас Цвятков Атанасов е в обем от 278 страници, като в структурно отношение съдържа увод, три глави, заключение, литература и приложения от 21 таблици и 31 фигури. Списъкът на ползваните литературни източници включва 264 заглавия на български и чужд език.

Дисертационният труд съдържа научно-приложни резултати, които показват, че неговият автор притежава задълбочени теоретични знания по специалността и способности за самостоятелни научни изследвания. Този извод е в съответствие с чл. 6 (3) на ЗРДСРБ. Избраната тема за разработване е изключително актуална, като задълбочените и многоаспектни разсъждения на докторанта са довели до една сериозна научна разработка.

2. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Основното съдържание на дисертационния труд е композирано в три глави, в които са включени трите основни направления на икономическите изследвания: теоретически разсъждения относно същността на търговската репутация, първоначално и последващо оценяване на търговската репутация във финансовите отчети на предприятията и чисто практико-приложните аспекти на признаването, оценяването и представянето на репутацията във финансовите отчети на българските публични предприятия.

Оценявайки структурата и съдържанието на дисертационния труд от гледна точка на изискванията на чл. 34, ал. 2 и 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и

заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна може да се направи категоричния извод, че трудът е в пълно съответствие с тези изисквания.

В представените материали за защитата се съдържа и Автореферат на дисертационния труд, в обем от 43 страници, в който наред с представяне на основното съдържание на дисертацията, са включени и Справка за приносите и Списък на публикациите от дисертационния труд. Определено смятам, че в автореферата коректно, вярно и в синтезиран вид е представено основното съдържание на дисертацията и научните постижения на докторанта.

3. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Най-важната характеристика за всеки дисертационен труд са съдържащите се в него научни и научно-приложни резултати, които могат да се оценят като приноси за икономическата наука и практика. За дисертационния труд „Финансово-счетоводни аспекти на търговската репутация“ може да се каже, че в него се съдържат преди всичко научно-приложни резултати, които са с характер на приноси както за счетоводната теория, така и за практическата реализация на счетоводния процес в предприятията.

Изхождайки от обстоятелството, че с рецензирания дисертационен труд се кандидатства за получаване на образователната и научна степен „доктор“ в областта на икономиката, то неговите приноси трябва да се оценяват преди всичко от гледна точка на обогатяване на съществуващите теоретически постановки и тяхната практическа реализация. В тази насока са и формулираните шест приноса в авторовата Справка за приносите в дисертационния труд. Изцяло ги приемам и смятам, че

докторанта и неговия научен ръководител много точно и с чувство на скромност представят достиженията на докторанта.

4. Критични бележки и препоръки

А. Обемът на дисертационния труд е много голям. Това показва, че авторът не е успял да прецизира всички свои разсъждения по разработваните въпроси, което е присъщо на почти всички млади научни работници.

Б. В представените материали за защитата се съдържат два списъка на публикации. Смятам, че вторият списък на всички авторски публикации в случая е излишен.

5. Заключение

Изложеното в краткото ми писмено становище и най-вече посочените положителни страни на дисертационния труд „Финансово-счетоводни аспекти на търговската репутация“ е основание за категорично положително становище към него. Определено смятам, че този труд напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Като член на научното жури ще подкрепя предложението за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на докторант Атанас Цвятков Атанасов. Приканвам и останалите членове на журито да гласуват по същия начин.

гр. Свищов

05.05.2018 год.

Автор на становището;

/проф. д-р ик. н. Васил Меразчиев/